

бджолиних сімей не задовольняє бджільництво в достатній мірі. Потрібно збільшувати площі посіву не лише соняшнику, а й інших медоносних культур.

При реєстрації нових сортів ентомофільних рослин важливо враховувати їх нектарну продуктивність, що є важливим показником для бджільництва.

УДК 575.1:581.134:633.111

Жекова І.О., викладач

Сухомуд О.Г., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Любич В.В., кандидат сільськогосподарських наук, викладач

Парій Ф.М., доктор біологічних наук

Уманський національний університет садівництва

ВИКОРИСТАННЯ TRITICUM SPELTA L. В СЕЛЕКЦІЇ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ

Розв'язання проблеми збільшення валового збору зерна пшениці озимої, посівна площа якої в Україні в різні роки становить 5–7 млн/га, посідає одне з провідних місць у наукових програмах. Підвищення врожайності та якості зерна досягаються завдяки створенню та впровадженню у виробництво нових сортів.

Для створення сортів, які б мали комплекс господарсько-цінних ознак і протидіяли несприятливим факторам навколишнього природного середовища, використовують метод внутрішньовидової гібридизації з різними типами схрещування та одно- й багаторазовий добір у пошуках трансгресивних форм за основними цінними ознаками.

Зерно спельти є джерелом білка з високим вмістом амінокислот, особливо лізину. Вміст білка в зерні становить 18-28%, а вміст клейковини до 55%, що більше, ніж у пшениці. Про-

дукція з борошна спельти повільніше черствіє, ніж із борошна пшениці, а зерно є відмінною сировиною для одержання крупи високої якості. Крім цього схрещування між *Triticum aestivum* L. × *Triticum spelta* L. здійснюється без труднощів, гібриди фертильні і поведінка хромосом в мейозі нормальна.

Для схрещування використано сорти пшениці м'якої озимої Панна, Харус і пшениця спельта озима. Вивчали спельтоїдні та неспельтоїдні номери, які були відібрані методом індивідуального добору з гібридної популяції, одержаної в результаті схрещування *Triticum aestivum* L. із зразком *Triticum spelta* L. Спельтоїдними вважали номери, які мали довгий колос і плівчасте зерно.

Комплексне вивчення селекційного матеріалу за основними господарсько-цінними ознаками дало можливість виділити три сорти пшениці м'якої, два з яких передано до Державної служби з охорони прав на сорти рослин (заявки № 11007035 і № 11007034), а інший планується передати.

Вміст білка в зерні пшениці озимої сорту Харус становив 13,1%, вміст клейковини – 29,2% за врожайності 31,5 ц/га.

Сорт Артемісія – створений внаслідок складного схрещування Панна×(Харус×спельта). Врожайність зерна за вирощування після непарових попередників становить 45,5 ц/га, вміст білка – 18,0%, клейковини – 40,1%, збір білка – 819 кг/га.

Сорт Артія відібрано методом індивідуального добору з гібридного покоління, одержаного від схрещування Харус×спельти. Врожайність зерна становила 56,7 ц/га, вміст білка – 14,5%, клейковини – 32,8%, а збір білка – 822 кг/га.

Афродіта – сорт, який також відібрано з гібридного покоління одержаного від схрещування Харус×спельти. Врожайність сорту становила 54,4 ц/га, вміст білка – 14,8%, клейковини – 33,6%, а збір білка становив 805 кг/га.

Під час вивчення цих сортів встановлено, що вони характеризувались високою стійкістю проти ураження основними хворобами та пошкодження шкідниками.

Таким чином міжвидове схрещування *Triticum aestivum L.* і *Triticum spelta L.* дають можливість підвищувати у пшениці м'якої вміст білка з 13,1 до 18%, а вміст клейковини з 29,2% до 40,1%, поєднуючи високу врожайність зерна та стійкість проти комплексу шкідників і хвороб.

УДК 575.1:581.134:633.111

Жекова І.О., викладач

Сухомуд О.Г., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Любич В.В., кандидат сільськогосподарських наук, викладач

Парій Ф.М., доктор біологічних наук

Уманський національний університет садівництва

**СТІЙКІСТЬ ПРОТИ УРАЖЕННЯ МІКОЗНИМИ
ПЛЯМИСТОСТЯМИ ГІБРИДІВ F_{3-5} ,
ОДЕРЖАНИХ ВІД СХРЕЩУВАННЯ
TRITICUM AESTIVUM L. × *TRITICUM SPELTA L.***

Шкідливість мікозних плямистостей проявляється в зменшенні асиміляційної поверхні листків, пошкодженні стебел, формуванні недорозвинених колосів, передчасному відмиранні рослин і недоборі зерна. За сильного ураження пшениці плямистостями недобір урожаю може становити 30–40% і знижувати хлібопекарські властивості зерна.

У сучасному рослинництві для одержання запланованого врожаю велике значення має оптимізація фітосанітарної ситуації. Це досягається за взаємодії сучасної науки, додержання організаційних та агротехнічних заходів, з яких використання стійких сортів є найбільш ефективним. Нині основним постулатом захисту зернових культур передбачається не просто розміщення двох і більше методів боротьби з шкідливими організмами, а інтеграція усіх доступних прийомів з урахуванням